

In de grote steden is de klassenstrijd terug

In drie van de vier grote steden hebben de hogeropgeleiden de macht gegrepen. De kloof loopt niet langer tussen links en rechts, maar tussen hoog en laag, stelt hoogleraar Henri Beunders.

In de vier grote steden is een opmerkelijke verrechtsing opgetreden. De partijen die zeggen voor de lageropgeleiden op te komen – PvdA, SP, PVV, Leefbaar Rotterdam – hebben samen slechts 65 van de 180 raadszetels behaald. Als we D66, GroenLinks, Partij voor de Dieren en ook de VVD rekenen tot de partijen voor de hogeropgeleiden, dan is de verhouding laag-hoog in zetelaantal in Amsterdam 2:3. In Utrecht zelfs 1:3. In Rotterdam en Den Haag zijn de verhoudingen iets meer gelijk. Maar niet 3:1, zoals het eigenlijk zou moeten zijn.

Deze verhoudingen zijn natuurlijk ruwe schattingen. Niemand weet hoeveel laagopgeleide kiezers de PvdA nog over heeft. En evenmin of Leefbaar Rotterdam niet meer hogeropgeleiden telt dan menigeen denkt.

Niettemin, de trend is duidelijk. De hogeropgeleiden hebben, onder aanvoering van D66, de macht gegrepen in drie van de vier grote steden. Terwijl in onze 'Diplomademocratie', die Nederland als geheel volgens de politicologen Bovens en Wille (2009) de afgelopen decennia is geworden, de verhouding hogeropgeleiden versus lageropgeleiden 30:70 procent is. Ongeveer omgekeerd aan de verhouding in grootstedelijke raadszetels dus.

Hoe de ruim 46 procent thuisblijvers zouden hebben gestemd weten we niet. Na de zwevende kiezer is nu de niet-stemmer de 'black box' van de democratie geworden. Maar gezien de nieuwe zetelverhouding is het waarschijnlijk dat de hogeropgeleiden wel en de lageropgeleiden niet zijn gekomen.

Deze oververtegenwoordiging van 'hoog' en ondervertegenwoordiging van 'laag' zou zorgen moeten baren. In de kleine gemeenten trekken de lokale partijen deze scheefgroei recht, maar niet in de grote steden. Afgezien van de lage opkomst is deze scheefgroei op termijn riskant, zo

D66 viert de verkiezingsovereenkomst. Hebben de hogeropgeleiden de macht gegrepen? FOTO KOEN VAN WEEL, ANP

niet explosief. Ook in Den Haag omdat daar D66 de PVV net voor bleef. Dat heel Nederland verontwaardigd is over de 'Minder Marokkanen'-opmerking van Wilders is begrijpelijk en juist, maar het lijkt ook een manier om te laten zien dat 'fatsoenlijk' D66 terecht nu de scepter zwaait.

Afgezien van de scheefgroei in vertegenwoordiging kan de verkiezingsuitslag in de grote steden in meer opzichten een voorbode zijn van een verscherping aan van de klassenstrijd tussen 'hoog' en 'laag' die met de 'opstand der burgers' in 2002 begon. Sterker, D66 kan de huidige winst snel als een boemerang in het gezicht terugkrijgen. Waarom? Omdat zij de partij wordt die al die decentralisatie zal moeten doorvoeren,

iets waar Pechtold zich trouwens met zijn 'constructieve oppositie' ook medeverantwoordelijk voor heeft gemaakt. Nu staat de partij bekend als warm pleitbezorger van beter onderwijs en meer kunst en cultuur, maar minder om het leveren van goede zorg in de buurt.

Wie zal over enige tijd die wellicht groeiende boosheid weten te verzilveren? De SP? Misschien. De partij heeft stevig voet aan wal gekregen in de grote steden – behalve in Den Haag waar de PVV veel populairder is. Dit laatste bewijst eens te meer dat de kloof niet langer loopt tussen links en rechts maar tussen hoog en laag. Bij de Europese verkiezingen op 22 mei zal dit wederom duidelijk worden. SP en PVV tegen euro en Eu-

ropa, de rest halfbakken voor.

Zo lang de PvdA in de nationale regering zit, zullen ze moeite hebben om lokaal terug te komen. Zal dan de boosheid en onvrede richting SP gaan? Misschien. Maar de PVV houdt de SP klein in Den Haag, en in Rotterdam heeft Leefbaar bijna drie keer zo veel zetels. Maar dat Leefbaar nu al vier keer op rij een hele goede score bereikt, kan misschien een extra stimulans zijn voor de oprichting van lokale partij in de hoofdstad.

Hoe dan ook, in 2002 was er 'de opstand der burgers', nu is er de verovering van de citadel der steden door de fatsoenlijke, doorgeleerde burgers en studenten. Als ik hen was, zou ik me maar opmaken voor een nieuwe aanval van buiten 'de ring'.

Henri Beunders

contemporain historicus; hoogleraar geschiedenis van maatschappij, media en cultuur aan de Erasmus Universiteit

commentaar

De mening van de krant, verwoord door leden van de hoofdredactie en senior redacteurs.

Top in Den Haag zet wel erg zwaar geschut in tegen nucleair terrorisme

Beveiliging van nucleair materiaal is nodig, maar zaai geen paniek

In Den Haag is de facto een staat van beleg afgekondigd. Met tientallen staatshoofden en regeringsleiders op bezoek zijn de afrasteringen tot het maximum opgehoogd. Voor het eerst sinds de Tweede Wereldoorlog staat in Nederland afweer op scherp om raketten of vliegtuigen uit de lucht te halen. Militairen, Nationale Politie, buitenlandse beveiligers: ze staan tot de tanden gewapend klaar. Het thema lijkt dat te rechtvaardigen: de leiders praten over nucleair terrorisme. De Amerikaanse president Obama noemde dat in 2009 de grootste bedreiging voor de veiligheid wereldwijd. De leiders willen voorkomen dat nu-

clear materiaal in handen valt van groepen die er aanslagen mee kunnen plegen. Voor de goede orde: de top gaat niet, zoals vaak is gesuggereerd, over minder kernwapens of veiliger kerncentrales. Zeker kort na de val van de Sovjet-Unie was nucleaire veiligheid een probleem. In ex-sovjetrepublieken liepen specialisten rond die kennis konden verkopen nu hun industrie werd ontmanteld en lonen instortten. Ook was de Sovjet-Unie soms ronduit slordig met nucleair afval, of met bewaking van kernwapens. Maar daarna zijn stevige maatregelen genomen, variërend van het verwijderen van kernwapens uit Oekraïne en Kazachstan tot het beveiligen

van opslagplaatsen voor afval. Het gevaar is nu minder urgent dan toen. Deskundigen achten het ondenkbaar dat een kernwepenaanstaand een nucleair wapen levert aan een terreurgroep, omdat deze staat zich dan blootstelt aan wraak van een getroffen land. Diefstal of eigen productie van inzetbare kernwapens door terroristen is eveneens vrijwel onmogelijk. Een eenvoudiger variant, een zogeheten vuile bom die paniek zaait door verspreiding van nucleair afval, is waarschijnlijker, maar zal de facto weinig slachtoffers maken. De angst voor straling is veel groter dan het aantal verwachte doden rechtvaardigt. En daar gaat het mis met deze

top. Door nucleair terrorisme een extreem grote bedreiging te noemen en het op dit niveau te behandelen – gevisualiseerd door de staat van beleg in Den Haag – wordt de angst ervoor versterkt in plaats van verminderd. Uiteraard kan en moet de beveiliging van nucleair materiaal optimaal zijn, laten landen daar vooral systematisch aan werken. Maar leiders moeten de bevolking ook een reëel beeld geven van het gevaar van een vuile bom. Terroristen spinnen garen bij angst en paniek. Wie de impact van terrorisme wil verminderen, moet daarom de angst voor aanslagen tot realistische proporties terugbrengen, en die niet versterken.